

Galerie Kvalitář – věda, umění a prostor mezi ním

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 21 Praha 8; zdarskaj@fzu.cz

Galerie Kvalitář představuje umění nikoli jako elitní podívanou vytrženou z kontaktu s realitou, ale jako zcela konkrétní součást denního života a přirozený prvek jakéhokoli obytného, pracovního či reprezentačního prostoru. Hlavním cílem galerie Kvalitář je vzájemné propojení a prolínání umění s vědou, kdy stěžejním tématem této mezioborové syntézy je především vesmír.

Galerii Kvalitář naleznete zhruba uprostřed Seno-
vážného náměstí, které spolu se sousední Jindřiš-
skou věží patří k nejstarším veřejným prostorům města. Když zapátráme v historii, zjistíme, že na Senném trhu (či Senném náměstí) se prodával obrok, oves a seno už za vlády Karla IV. Součástí tržiště byla i váha, díky níž získalo náměstí svoje jméno. Mě osobně zajímá i zdejší trojúhelníkové křížení tramvajových tratí, kde se prý mohou tramvaje při nesprávném nájezdu i nepříjemně vzájemně zablokovat.

Galerie Kvalitář má v českém uměleckém prostředí doajista své specifické místo. A zaujme i svým neobvyklým názvem. „Název Kvalitář právě odkazuje k naší architektonické historii, původní profese kvalitáře spočívá zejména v kontrole kvality použitých materiálů a technologických postupů při stavbě budovy. Důležitá role materiálového aspektu ve strategii naší galerie hrála vždy velice podstatnou roli, protože kromě duchovních

Obr. 1 Kurátorské směřování Jana Dotřela sleduje zejména vzájemné propojení umění a vědy.

Obr. 2 Stěžejním tématem této mezioborové syntézy je primárně téma vesmíru. Tato výstavní koncepce vyústila v souborném projektu Jana Dotřela SPACE/ art, design, architecture and science (2019).

hodnot velmi dbáme na skladbu umělců, kdy každý dominuje ve svém řemesle a ctí jeho tradici,“ objasňuje název galerie její šéfkurátor Jan Dotřel.

Galerie Kvalitář po dobu více jak dvanácti let představuje na pozadí stejnojmenného architektonického studia to nejlepší z výtvarného umění a designu u nás. Jedná se o inspirativní prostor pro prezentaci výrazných talentů domácí scény napříč kategoriemi generací i stylů. Nabízí výběr toho nejlepšího z ateliérů etablovaných umělců i vysokých uměleckých škol. „Galerii Kvalitář založili dva architekti Jiří Kučera a Marek Habr, kteří chtěli vytvořit místo pro setkávání výtvarného umění s art designem. Za více než dvanáctileté fungování jsme si vytvořili specifický kurátorský jazyk, který z naší galerie tvoří prestižní subjekt prezentující renomované české i zahraniční umělce,“ vysvětluje Jan Dotřel.

Výstavní činnost galerie dlouhodobě představuje nejen české, ale také zahraniční autory. Mnohými výstavními počiny se prolíná i atraktivní propojení umění s přírodními vědami. „Syntéza umění s přírodními vědami je má vlastní kurátorská i umělecká invence, neboť právě toto téma mne nesmírně přitahuje. Jsem pozorným studentem zejména astronomie, astrofyziky, astrobiologie a geologie a snažím se tyto přírodní vědy implementovat do umění, které je sice založeno na roz-

Obr. 3 Navazujícím projektem byla výstava Aetas Praehistorica (Creation of Earth, Birth of Life, Dawn of Mankind) 2021–2022, která propojovala autorskou i kurátorskou tvorbu Jana Dotřela.

dílných základech, ale jsem hluboce přesvědčen, že si mohou tyto obory navzájem nabízet cenné perspektivy vnímání a vzájemně se prolínat a ovlivňovat. Tato oblast poznání není na české výtvarné scéně komplexně probídaným segmentem, i proto jsem rád, že mohu v galerii Kvalitář prezentovat toto odvážné myšlení,“ podotýká Jan Dotřel, autor výstavy Aetas Praehistorica, jejímž hlavním tématem byla reflexe vzniku planety Země, života a lidstva. Kurátorské směřování Jana Dotřela sleduje zejména vzájemné propojení umění a vědy s tématem vesmíru, kterému se kontinuálně věnuje.

Propojení umění a vědy prezentuje galerie nejen ve vizuální formě, ale některé výstavy propojuje i s tematicky zaměřenými přednáškami. Například výstava *SPACE art, design, architecture and science*, jejímž hlavním tématem byla astronomie a její umělecká reprezentace, byla doplněna fascinující přednáškou prof. Jiřího Podolského (Ústav teoretické fyziky Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy) na téma vývoje astronomie v dějinách lidstva, ilustrovanou na mnoha uměleckých dílech. Podobně byla i výstava Aetas Praehistorica, která mapovala tři významné etapy z dějin

Obr. 4 Výstava Aetas Praehistorica mapovala tři významné etapy z dějin Země – hadaikum, archeozoikum a kenozoikum, tedy tři děje formování naší planety, zrození života a vznik lidstva.

Země – hadaikum, archeozoikum a kenozoikum, tedy tři děje formování naší planety, zrození života a vznik lidstva –, podpořena rovněž rozsáhlou přednáškou Jiřího Podolského. A tuto oboustrannou spolupráci a propojení ilustruje i skutečnost, že si Jiří Podolský vybral galerii Kvalitář jako prostor pro oslavu svého významného životního jubilea. „*Pan profesor Podolský pro mne představuje velmi důležitou osobu v mém životě a považuji za nesmírnou čest, že můžeme společně pracovat na mnoha inspirativních projektech. Poprvé jsem jej ke vzájemné spolupráci oslovil v roce 2019 a nyní pracujeme na výstavě Alchymia – The secret union of Astronomy and Astrology, na kterou se budou moci diváci přijít podívat v listopadu roku 2024,*“ podotýká Jan Dotřel.

Nově se dramaturgie galerie orientuje také na médium fotografie a sochu. Na výstavách i v depozitáři umění jsou proto čerstvě k vidění například fotografie Ivana Pinkavy a Ondřeje Příbyla a objekty od Jakuba Berdycha Karpelise, Jana Kovářika či Tomáše Medka.

Obr. 5 Nynější velký výstavní projekt Geometria naturalis (One Chapter from Crystallography) 2022–2023 sdružuje přední české umělce, včetně tvorby Jana Dotřela, a hlavním tématem se zde stala vědecká i filozofická otázka po původu krystalu.

V showroomu Kvalitáře se taktéž velmi zajímavě potkává nábytkový design s uměleckými díly současných českých umělců v souladu s posláním galerie spojit design s uměním a architekturou. Na místě je možné si prohlédnout a vyzkoušet (či rovnou zakoupit) to nejlepší z originálů i cenově dostupných reprodukcí ikon světového nábytkového designu 20. století. Ve sbírce jsou zastoupena díla slavných designérů a architektů, jako je Ludwig Mies van der Rohe, Le Corbusier, Eileen Gray, Charles Eames a další. Součástí kolekce jsou i současní čeští tvůrci, např. Jan Plecháč & Henry Wielgus. Sbírkou designu zahrnuje kusy od výrobců jako Knoll, Vitra, Cassina, Interstuhl, Tonet či Tecta.

Díla všech zastoupených autorů je možno zhlédnout jak v sekci Depozitář na webu galerie www.kvalitar.cz, tak i osobně, kdy pracovníci galerie zájemce depozitářem galerie ochotně provedou. Doposud Kvalitář připravil více než tři desítky kurátorských výstav, které se věnují nejen umění, architektuře a designu, ale také propojení uměleckých a vědních oborů, jako tomu bylo například na výstavě *SPACE*. Mimo výstavní a jiné aktivity se tým galerie Kvalitář zabývá také akvizičním poradenstvím a prodejem umění a designu.

A na co se mohou návštěvníci těšit do budoucna? Koncem února galerie představí výstavu prestižního malíře Zdeňka Trse, pro něhož jsou přírodní vědy primárním inspiračním kanálem. Další skupinová výstava se bude týkat umělecké reprezentace tvaru sféry, koule,

kteřá je nejenom pro fyziku naprosto určujícím fenoménem. Tato výstava Sphera vol. 1 se odehraje na jaře 2024.

Říká se, že exaktní vědci mívají k umění blízko. Při rozhovorech se jich na to proto vždy doptávám a často se setkám s kladnou odpovědí. Například prof. Petr Heinzl (předseda České astronomické společnosti a sluneční astrofyzik Astronomického ústavu AV ČR) to vnímá jako jistý protipól k ryze individuální činnosti vědecké. Sám se věnuje hře na housle již desítky let, stejně tak jako astrofyzik a aktivní klarinetista prof. Zdeněk Mikulášek (Ústav teoretické fyziky a astrofyziky Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně) či prof. Tomáš Jungwirth (Fyzikální ústav AV ČR), který od mládí aktivně hrával na kytaru.

V objevování světa se často věda setkává s uměním a umění opět s vědou. Obrazy, generované vědeckým výzkumem, bývají často stejně inspirující jako vlastní umělecká tvorba. Drama zachycené štětcem na plátně či v okuláru elektronového mikroskopu, emoce vryté do soch či do matematických rovnic. Kouzlo kvarků i vznešenost galaxií. Svět kolem nás... I my máme v obsahu Československého časopisu pro fyziku již tradičně rubriku s názvem Věda a umění. A právě proto je nám poslání galerie Kvalitář tolik blízké. I profesní zaměření šéfkurátora galerie Jana Dotřela, který připomíná: „Galerie Kvalitář je pro mne nikoli prací, nýbrž ji považuji za své poslání. Figuruji v ní osmým rokem a čtvrtým rokem mám tu čest být jejím uměleckým ředitelem a kompletně zpracovávat ideový směr galerie. Mít možnost takto volně disponovat s mými myšlenkami, být v kontaktu s tak velkým množstvím krásy, inspirativních uměleckých děl, s umělci, sběrateli i s našimi milými diváky považuji za jedno z největších životních štěstí, za které jsem nesmírně vděčný. Oplátkou se snažím přistupovat k vedení naší galerie srdcem a být co možná nejsvědomitějším profesionálem, neboť práce s sebou nese i velkou odpovědnost a vliv zejména na mladé a začínající umělce, což v žádném případě nepodceňuji.“

Obr. 6 „Pan profesor Podolský pro mne představuje velmi důležitou osobu v mém životě a považuji za nesmírnou čest, že můžeme společně pracovat na mnoha inspirativních projektech, a velmi mě též těší, že si na oslavu svého životního jubilea vybral právě galerii Kvalitář,“ připomíná Jan Dotřel. Foto: Jan Valenta

Jan Dotřel vystudoval estetiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy se zaměřením na teorii fotografie. Absolvoval s diplomovou prací *Transformace kultovní a konceptuální hodnoty v dějinách fotografie*, ve které se pokusil představit vlastní teorii ohledně nového čtení vzniku a vývoje tohoto média. Jeho teoretické uvažování stojí zejména na rozpracování myšlenek autorů, jako jsou Geoffrey Batchen, Roland Bartes, Georges Didi-Huberman nebo Michel Foucault.

Dlouhodobě pracoval jako asistent fotografa Ivana Pinkavy. Spolupracoval například na výstavách *Trones délaissés* ve Štrasburku (2015), *Stripped Off Ornament* v Bratislavě (2013), *Remains* ve Washingtonu D.C. (2012) nebo *Opposite White* v Lectoure (2011).

Svoji autorskou tvorbu Jan doposud představil na pěti sólových výstavách. První výstava (2010) odstartovala jeho finální zaměření na fotografické médium, ve druhé výstavě *Vteřiny symetrie* (2012) se primárně soustředil na dekadentní tematiku, kterou formálně zpracoval pomocí diptychů a triptychů. Tuto výstavu doprovodil kurátorským textem prof. Miroslav Petříček, Dr. Ve výstavě *Deeply Ordered Chaos* (2018) se soustředil na matematické principy a geometrii obsažené v přírodě, které zpracovával pomocí analogové středofórmátové fotografie a site-specific instalací. Poslední Janova autorská výstava *Other Worlds* (2020) proběhla v galerii Ateliér Josefa Sudka, ve které zkoumal povahu fotografického záznamu vesmírných sond.

V současné době pracuje jako umělecký ředitel a šéfkurátor v galerii Kvalitář, kde se zaměřuje na prezentaci volného umění i designu. Jeho kurátorské směřování sleduje zejména vzájemné propojení umění a vědy. Stěžejním tématem této mezioborové syntézy je pro něj primárně téma vesmíru, kterému se chce kontinuálně věnovat. Tato výstavní koncepce vyústila v jeho souborném projektu *SPACE/ art, design, architecture and science* (2019). Navazujícím projektem byla výstava *Aetas Praehistorica (Creation of Earth, Birth of Life, Dawn of Mankind)* 2021–2022, která propojovala autorskou i kurátorskou tvorbu Jana Dotřela. Poslední velký výstavní projekt *Geometria naturalis (One Chapter from Crystallography)* 2022–2023 sdružoval přední české umělce včetně tvorby Jana Dotřela a hlavním tématem se zde stala vědecká i filozofická otázka po původu krystalu.